

De leeszaal

Recensies en signalementen

Frans / Frankrijk / België

Cidalia MARTINS, Jean-Jacques MABILAT. *Conversations. Pratiques de l'oral*. – Paris, Didier (Wallonië: via Groupe Érasme, Namur; Vlaanderen: via Uitgeverij Averbode, Averbode), 2003, 22 x 13,5, 224 p., ISBN 2-278-05358-2, (boek + cd) € 16,83.

Het praktijkgerichte boek bevat talloze zinnen, bruikbare wendingen, beleefdheidsformules – maar ook minder hoffelijke uitlatingen – en tientallen miniconversaties en langere dialogen. Die laatste zijn opgenomen op de bijbehorende cd. Wie de aangereikte formules begrijpt en hanteert, kan op een vlotte en natuurlijke manier aan gesprekken met Franstaligen en aan hun sociale leven *tout court* deelnemen.

Conversations bevat taalmateriaal voor een verrassend groot aantal omstandigheden en voor contacten met allerlei personen in de privé-sfeer en in de zakelijke omgang. Kennismaken, een afspraak afzeggen, hulp aanbieden, iemands politieke voorkeur beschrijven, een gesprek aanknopen met een onbekende, een mening afzwakken, een antwoord in beraad houden, afkeuring laten blijken, iets afraden, condoleren, zijn partner voorstellen, iemands kookkunst loven, een klacht indienen op het politiebureau, krachtig protesteren en iemand beledigen zijn maar enkele van de vierhonderd omstandigheden die in het boek aan de orde komen. Er worden voor heel wat “actes de parole” formules gegeven op verschillende taalniveaus, die de gebruiker dank zij de knappe layout en typografie⁷ meteen kan onderscheiden. Tussendoor vindt de lezer allerlei praktische wenken (bijv. je zegt niet tot om het even wie die niest “à vos souhaits”) en idioom.

Het uitgebreide register in vijf talen (Frans, Duits, Engels, Spaans, Japans) maakt een ruime, internationale kring van lezers en studenten wegwijs in het met grappige tekeningen geïllustreerde boek. Door de grondige behandeling van onmisbare taal- en sociale vaardigheden is *Conversations* een interessante en efficiënte aanvulling op de courante leermiddelen en schoolboeken Frans.

Sophie CORBEAU, Chantal DUBOIS, Jean-Luc PENFORNIS. *Tourisme.com. Méthode de français professionnel du tourisme*. – Amsterdam/Antwerpen, Intertaal, 2004, 28 x 21, 128 p., ISBN 90-5451-525-2, € 16,50.

Het eentalige leermiddel⁸ voor de opleiding “toerisme” is afgestemd op het niveau *faux débutants*. De geïllustreerde leergang bestaat uit zes units, goed voor honderd twintig lesuren, waarin de algemene taalkennis en taalvaardigheid evenals de zakelijke vaardig-

⁷ Met lay-out wordt de verdeling in kolommen (links: formeel, verzorgd taalgebruik; centraal: standaard; rechts: informeel) bedoeld. De typografie benadrukt dit onderscheid door het gebruik van tweekleurendruk en verschillende lettertypes.

⁸ Het gaat om een co-editie met de Parijse uitgeverij CLE International (ISBN 2-09-033174-7).

heden geoefend worden. Elke unit wordt besloten door twee bladzijden meerkeuzevragen (de linkerbladzijde over taal, de rechterpagina over professionele toestanden).

De cursist leert zichzelf voorstellen, het bedrijf waar hij voor werkt presenteren, een telefoongesprek aanknopen, reizigers onthalen, animatieprogramma's opzetten, monumenten beschrijven tijdens geleide bezoeken, e.d. Er wordt vaak gebruik gemaakt van (semi-)authentiek materiaal, zoals visitekaartjes, parcoursbeschrijvingen, mails en webpagina's. Tussendoor worden heel wat belangrijke spraakkunstonderdelen bondig behandeld en vlug ingeoeffend d.m.v. opgaven die toeristische situaties evoceren. De vaardigheden staan centraal in het leermiddel. Heel wat oefeningen beginnen overigens met een luisterbeurt.⁹ Het oefenmateriaal bestaat voorts uit meer omvattende opdrachten; een studente – de sector vervrouwelijkt blijkbaar – wordt gevraagd een bedrijf te contacteren met de bedoeling er stage te kunnen lopen.

Achter in het boek zijn een grammaticaoverzicht (geflankeerd door oefeningen), vervoegingstabellen, een verklarende woordenlijst van specifieke termen en de transcriptie van de luisterteksten en dialogen opgenomen.

Jean-Pierre VASSEUR. *Mieux connaître le français... pour bien apprendre les langues étrangères.* – Lambersart [Nord], Éditions Jean-Pierre Vasseur, 1999, 29,5 x 21, 80 p., ISBN 2-913305-02-4, € 8.

De beknopte spraakkunst van het Frans is bedoeld als houvast voor Franstalige leerlingen en studenten die andere talen willen studeren. Dit boek geeft hun de kans om de leemtes in de grammaticakennis van hun eigen taal weg te werken en om hen vertrouwd te maken met de terminologie die ze nodig zullen hebben. Het leermiddel wordt besloten door een oefening met de titel “cherchez l'erreur” (met sleutel). De vijfenzeventig oefenzinnen bestrijken uiteraard niet alle behandelde aspecten.

Maurice ROULEAU en collaboration avec Lise PEPIN. *Est-ce à, de, en, par, pour, sur ou avec? La préposition vue par un praticien. Avec un Répertoire d'adjectifs, de verbes et d'adverbes pouvant ou devant se construire avec une préposition.* – Brossard (Québec), Linguattech, 2002, 22,5 x 15, XX-273 p., ISBN 2-920342-40-1, Can.\$ 26,95.

In de uitvoerige inleiding betoogt M. Rouleau dat voorzetsels struikelblokken zijn, zowel voor native speakers, die er als scholier te weinig over vernemen, als voor personen die vreemde talen studeren. Van een eigen logica, die we de voorzetsels graag zouden toedichten,¹⁰ blijft weinig overeind, enerzijds door de polysemie die de meeste kenmerkt (*parler de qqc, indiquer du doigt, être aimé de ses élèves...*), anderzijds door de veelheid van voorzetsels en “locutions prépositionnelles”. De auteur bestudeert voorts de combineerbaarheid van de voorzetsels, hij gaat terug in de tijd op zoek naar hun etymologie en belicht hun betekenisevolucie. De zoektocht, met verlengingen, roept meer vragen op dan ze er beantwoordt. Men zegt *examiner au microscope* en *manger avec ses doigts*; waarom wordt *examiner avec le microscope* als foutief ervaren?

⁹ De luisterteksten en de dialogen zijn opgenomen op de bijbehorende cd (ISBN 90-5451-527-9, € 23,50). Bij het leerboek is een *Guide du professeur* beschikbaar (ISBN 90-5451-526-0, € 19).

¹⁰ *Par* voor het handelend voorwerp, *pour* voor een doel, *à* voor een (reis)bestemming, enz.

Gezaghebbende woordenboeken en lexica van taalproblemen bevatten vaak tegenstrijdige adviezen.¹¹ In zulke omstandigheden verkiest de auteur het over een andere boeg te gooien en het hedendaagse gebruik te beschrijven in het alfabetische *Répertoire*, dat de hoofdbrok (p. 49 e.v.) van de publicatie vormt. Zoals de titel aangeeft, beperkt de inventaris zich tot drie woordsoorten die voorzetsels regeren, ook wanneer de toepassing facultatief is. De opzet is dus vergelijkbaar met die van het werk van E. Lasserre, *Est-ce à ou de?* Vol. I: *Répertoire des verbes, adjectifs et locutions se construisant avec une préposition* (Lausanne, Payot, 1987 [15e éd.]), met dit verschil dat de Canadese publicatie veel vollediger is m.b.t. de verba en substantieven gevolgd door voorzetsels.¹² Anderzijds gaat de nieuwe publicatie voorbij aan een omvangrijk corpus zegswijzen, waarvan gedeelten wel bij Lasserre en in het hieronder besproken boek aan de orde komen. Wie volledige informatie wenst, doet er goed aan meer dan één publicatie na te slaan.

Siegfried THEISSEN, Philippe HILIGSMANN, Roland LOUSBERG. *Nouveau dictionnaire contrastif des prépositions français-néerlandais. Avec exercices*. 3e édition. – Bruxelles, De Boeck, 2003, 24 x 17,5, 424 p., ISBN 2-8041-4127-6, € 31,50.

Het lexicon ten behoeve van Franssprekenden die op een hoog niveau Nederlands studeren of zich in die taal correct wensen uit te drukken, is tegelijk een nuttig leermiddel en naslagwerk voor Nederlandssprekenden die het gebruik van de voorzetsels in de taal van Molière degelijk willen beheersen.

Prépositions/voorzetsels: dictionnaire contrastif français-néerlandais door Michel Renwart en Siegfried Theissen¹³ is na achttien jaar, twee heruitgaven en evenveel wijzigingen van het auteursteam, uitgegroeid tot een inventaris van meer dan achtduizend vijfhonderd gevallen waarin het gebruik van de voorzetsels in de twee landstalen verschilt. Het aangehouden criterium houdt in dat de auteurs de identieke items (en *péril de mort/in doodsgevaar*) niet vermelden. De nieuwe uitgave werd uitgebreid met een duizendtal gevallen waar, in één van de beide talen, geen voorzetsel gebruikt wordt.

De lemma's zijn alfabetisch geordend. De trefwoorden zijn nu eens verba (*se fâcher de, contre*), adjectieven (*fou de*) en substantieven (*un exutoire à*) die door vaste voorzetsels gevolgd worden, dan weer zijn het kernwoorden (*coup, face, pied*) van vaak voorkomende verbindingen, waaronder heel wat bijwoordelijke uitdrukkingen (*reformer d'un coup sec, au/du premier coup, être dans le coup, enz.*) of uitgerekend ... voorzetsels (*à, pour*). Het komt voor dat dezelfde items onder twee ingangen opgenomen zijn (bijv. *indiquer qqn du doigt* is te vinden onder de trefwoorden *doigt* en *indiquer*).

¹¹ Zeg je *dîner d'un sandwich* of *dîner avec un sandwich*? De meningen zijn verdeeld.

¹² Het repertorium bevat verschillende bijwoordelijke uitdrukkingen die niet afhangen van het trefwoord maar die op zichzelf staande bijwoordelijke uitdrukkingen vormen. Een kort voorbeeld ter illustratie: het art. "différent" vermeldt twee voorzetsels, nl. *à* en *de*, met de voorbeelden *différent à bien des égards* en *différent de son père*. Het eerste voorbeeld bevat de formule *à bien des égards*, formule die net zo goed na *intéressant* zou kunnen staan. M.a.w. de opgegeven combinatie "différent à" gaat niet op; het gaat om de "locution adverbiale" *à bien des égards* die met het voorzetsel *à* begint. De constructie "différent de" is uiteraard juist.

¹³ Het boek (Liège, Dessain, 1985, 158 p.) werd besproken in *Romaneske*, 13de jg., 1988, nr. 2, p. 39-40. Er is ook een volume *Exercices* (ibid., 1985, 139 p.). De tweede uitgave (zonder oefeningen), *Dictionnaire contrastif des prépositions néerlandais-français* [sic; lees *français-néerlandais*] (279 p.; 6 500 gevallen), door Theissen, Hiligsmann en Renwart, verscheen in 1994 bij De Boeck.

Het oefenmateriaal (p. 353 e.v.), dat uit duizend gatenzinnen en tweeduizend zinnen ter vertaling bestaat, is bedoeld voor Franstaligen die over een behoorlijke kennis van het Nederlands beschikken en nog vorderingen willen maken.

Patrice LOUIS. *Du bruit dans Landerneau. Dictionnaire des noms propres du parler commun.* Édition mise à jour et augmentée. – Paris, Arléa, 2005, 20 x 13, 577 p., ISBN 2-86959-685-5, € 20. ARLÉA-POCHE, 92.

De nieuwe editie van het lexicon belicht vijfhonderd dertig eigennamen die in de Franse woordenschat of in het idioom geslopen zijn. Dat zijn er een kleine honderd meer dan in de vermeerderde uitgave van 1996, die een jaar na de originele editie uitkwam.¹⁴

De meeste voorbeelden komen ook in het Nederlands voor, of het nu om oude items (de pijlen van Cupido, een judaskus, naar Canossa gaan) dan wel om recentere creaties (boycot, barbiepop, superman) gaat. Een minderheid van de formules kunnen niet letterlijk vertaald worden en maken dus deel uit van het Franse taaleigen (marivaudage, limogeage, le violon d’Ingres, les ciseaux d’Anastasia, une image d’Épinal, un Landru). Voorts zijn er formules die het Frans met andere talen deelt (derrick, frigidaire; vespasienne [It. vespasiano], e.d.). De auteur legt de oorsprong van de formules in twee etappes uit. Eerst vermeldt hij de bekende biografische gegevens als op een steekkaart (naam, voornaam, bijnaam, schuilnaam, nationaliteit, geboorteplaats en jaar, beroep, gezinstoestand, overlijdensjaar), ook wanneer het striphelden of personages uit romans betreft; fictieve personages als Professor Zonnebloem, Dracula en Dulcinea hebben óók een identiteit, al kunnen niet alle rubrieken van de steekkaart ingevuld worden. Daarna volgt een continue verklarende tekst, in vele gevallen geïllustreerd met citaten.

Het boek is een leerzame odyssee, waarin de lezer kennis maakt met mythologische personages (Oedipuscomplex) en dieren (Cerberus), figuren uit de Bijbel (het oog van Kaïn), schijvers en literaire personages (Homerisch, Kafkaiaans, Big Brother, Bernard Pivots dictees, wetenschaplieden (de mathematicus Barrême, de hond van Pavlov), historische figuren (het ei van Columbus) en voorwerpen uit het dagelijkse leven (calepin, gadget, poubelle). Het is vooral een instructieve reis voor taalliefhebbers, die er heel wat uitdrukkingen in kunnen oppikken.

Jean-Jacques JESPERS. *Dictionnaire des noms de lieux en Wallonie et à Bruxelles.* – Bruxelles, Éditions Racine, 2005, gekart., 21 x 15,5, 649 p., ISBN 2-87386-409-5, € 34,95.

Behalve een handvol gevallen zoals *Rochefort*, *Beaumont*, *Charleroi* en de plaatsnamen die met *Saint(e)*- beginnen, geven de toponiemen hun betekenis niet meteen prijs. Verschillende specialisten¹⁵ hebben de oorsprong en de betekenis van de namen van gemeenten, steden, gehuchten, waterlopen en heuvels in Franstalige België bestudeerd en verklaard.

¹⁴ De – inmiddels uitverkochte – uitgaven van 1995 en 1996 verschenen onder de vorm van “éditions brochées”. De hier besproken (derde) versie is alleen als pocket verkrijgbaar.

¹⁵ Onder andere Albert Carnoy, Maurits Gysseling, Jules Herbillon en Auguste Vincent.

J.-J. Jespers' naslagwerk bundelt de beschikbare kennis i.v.m. de toponiemen¹⁶ van Frans- en Duitstalig België. De alfabetisch geordende artikelen preciseren de ligging van de besproken plaatsen en verstreken, indien voorhanden, de volgende informatie: het jaar van de eerste attestatie, de etymologie en meteen ook de betekenis, een korte toelichting i.v.m. de lokale geschiedenis en/of belangrijke bezienswaardigheden. Talrijke toponiemen zijn combinaties van Germaanse en Romaanse elementen, wat niet hoeft te verbazen in een gebied waar de taalgrens nooit veraf is. M.b.t. diverse plaatsnamen kan de oorsprong niet met zekerheid nagetrokken worden; de auteur geeft voor die gevallen de hypothese(n) die de vakgeleerden voorstelden.

Het eigenlijke verklarende lexicon wordt voorafgegaan door een volledige lijst van "communes et anciennes communes avec leurs dépendances",¹⁷ waarmee de taalliefhebber het interessante naslagwerk volgens territoriale criteria kan ontsluiten.

François COLLOBET. *Abbayes en France. Lieux de séjour, lieux de silence*. 4e édition. – Paris, Les Éditions du Huitième Jour, 2005, 23 x 12,5, 350 p., ISBN 2-914119-44-5, € 18.

De vijf jaar geleden uitgebrachte "Guide en images",¹⁸ zoals de cover preciseert, is aan de vierde uitgave toe.

De met vele kleurenfoto's geïllustreerde gids presenteert zestig Franse "abbayes hotelières". Het gaat om monasteria waar gasten welkom zijn, om enkele dagen in afzondering te leven, om zich te bezinnen of om liturgische diensten biddend of luisierend bij te wonen. De geboden gastvrijheid heeft dus niets met toerisme te maken.

De auteur vat de geschiedenis van elk monasterium samen, stelt de gemeenschap en haar activiteiten voor, geeft de uurregeling van de kerkdiensten, overloopt de verblijfmogelijkheden en beschrijft de bezienswaardigheden ter plaatse¹⁹ en/of het landschapsschoon in de omgeving. De verschillen tussen de spiritualiteit van de benedictijnen, cisterciënzers (gewone observatie), trappisten, de orthodoxe monniken (en de vrouwelijke tak van de genoemde orden) en de premonstranzers²⁰ worden in de inleiding belicht.

Francofielen en mystieke zielen die zich niet tot een verblijf in een abdij geroepen voelen, zullen de nieuwe gids op prijs stellen als kennismaking met verschillende vitale religieuze gemeenschappen of gewoon als cultureel kijkboek.

Lectuurnotities. P. 62, l. 33: lees *tradition canoniale* i.p.v. *tradition coloniale*; p. 171, § 2: de hier besproken wijn wordt niet geproduceerd door de orthodoxe monniken van

¹⁶ De keuze van gehuchten is heel ruim: alle op de kaarten van het Nationaal Geografisch Instituut (schaal 1:50.000) vermelde gehuchten zijn in het lexicon opgenomen.

¹⁷ De huidige gemeenten fungeren als trefwoord boven de blokken waarin de deelgemeenten (met postnummer) opgenomen zijn. De deelgemeenten zijn in verschillende lettertypes gedrukt, afhankelijk van het fusiejaar (nl. fusie van 1977, samensmelting vóór 1977, opslorping vóór 1940).

¹⁸ De eerste editie (2000, 159 p.; drieëntwintig kloosters) werd besproken in *Romaneske*, 27ste jg., 2002, nr. 3, p. 79. De tweede (237 p.) en de derde uitgave (298 p.; vijfenveertig monasteria) verschenen in 2003 resp. 2004.

¹⁹ O.a. de abdijen van Hautecombe (aan de westelijke oever van "Le lac" van Lamartine) en Sénanque, de Romaanse basiliek van Saint-Benoît-sur-Loire, de Merovingische crypte van Jouarre, de abdijkerk Sainte-Foy te Conques, de Saints de Solesmes (beeldengroep), de basiliek van Vézelay.

²⁰ In de gids komen eveneens drie slotkloosters van dominicanessen aan de orde alsook een beperkt aantal huizen van nieuwe congregaties (monialen van Bethlehem, monastieke fraterniteit van Jeruzalem, broeders van Sint-Jan, gemeenschap "Chemin-Neuf", gemeenschap van de Zaligsprekingen).

Cantauques [gemeente Villebazy], maar door de Abbaye Notre-Dame de Gaussan;²¹ p. 265, § 2: er ontbreken woorden in de tweede zin.

David ALLIOT. *Guides des librairies spécialisées. Paris & banlieue. Neuf - ancien - occasion.* – Paris, Horay, 2005, 21 x 11, 223 p., ISBN 2-7058-0417-X, € 15. GUIDES HORAY.

Naast honderden algemene boekhandels en antiquariaten, telt Parijs vele gespecialiseerde winkels die nieuwe en/of tweedehandse boeken verkopen.

D. Alliot bezorgt een bijgewerkte uitgave van de gids die hij zes jaar geleden²² uitbracht. Het aantal zaken nam met tien eenheden toe, wat het totaal op vierhonderd veertig brengt, goed voor honderd dertig specialiteiten. De gids volgt de alfabetische orde van de onderwerpen: van “aéronautique”, “Afrique” en “Allemagne” tot “voyages-tourisme” en “Wallonie”. Anglofielen en liefhebbers van beeldverhalen of van jeugd- en reisboeken kunnen hun hart ophalen in verschillende zaken, net zoals geïnteresseerden in boeken i.v.m. recht, new age, geschiedenis, kunst, de Islam en de Arabische wereld, muziek, judaïca, godsdienst, wetenschap ... Voorts zijn er twee Spaanse, twee Portugese en één Italiaanse boekhandel en verschillende verkooppunten van taalmethodes. De gids vermeldt het adres, het telefoon- en faxnummer, het (de) dichtste metrostation(s) en desgevallend de website en het e-mailadres van elke zaak. De voorstelling van elke boekhandel wordt voorafgegaan door praktische informatie, zoals openingstijden, jaarlijks verlot en de geboden service, bijv. boekenzoekdienst, eigen catalogus, verkoop per correspondentie.

Drie registers²³ bieden hulp bij het raadplegen van de gids.

Philippe CHAVANNE, Alice DELVAILLE. *52 brasseries coups de cœur en Belgique.* – Bruxelles, Éditions Labor, 2005, 20 x 12, 159 p., ISBN 2-8040-1947-0, € 14.

Enkele jaren geleden kwam de kentering. Terwijl sluitingen van brouwerijen het Belgische bierlandschap nog meer verschaalden en het aantal bedrijven vervaarlijk tot een honderdtal zakte, richtten gedreven liefhebbers en personen met ondernemingszin nieuwe brouwerijen op, waardoor het totale aantal productie-eenheden zich stabiliseerde.

De nieuwe gids presenteert de geschiedenis en het assortiment van tweeënvijftig meestal kleine brouwerijen die originele bieren produceren en waar bezoekers welkom zijn. Aan elk bedrijf is een met kleurenfoto's geïllustreerd artikel van twee bladzijden gewijd. De selectie omvat zowel gevestigde waarden (bijv. De Koninck, Debuissou) als nieuwkomers (Brasserie Ellezelloise, De Graal). De lezer maakt tussendoor kennis met diverse nieuwe creaties, zoals kruiden- en speltbier.²⁴ Het overzicht, dat per provincie verloopt, wordt voorafgegaan door een beknopte historiek van het bierbrouwen en een bondige initiatie tot het degusteren, en gevolgd door een verklarend lexicon van vaktermen. Een alfabetisch register van de besproken brouwerijen rondt de publicatie af.

²¹ Deze benedictijnenabdij (F-11200 Lézignan-Corbières) wordt in het boek niet behandeld. Het ten behoeve van wijnliefhebbers opgegeven telefoonnummer is wel degelijk van de abdij van Gaussan.

²² D. ALLIOT. *Le Lispié, le répertoire des librairies spécialisées de Paris et banlieue.* Paris, Le Serpent de Mer, 1999, 233 p.

²³ Index par arrondissements et départements, index par noms de librairie, index par spécialités.

²⁴ De productie van Saison d'épeautre (Brasserie de Blaugies) vereist de gelijknamige graansoort.

Voor lezers die aan een bedrijfs- of degustatiebezoek toe zijn, zijn de adressen met verdere gegevens (telefoon, fax, website, e-mailadres) van alle voorgestelde producenten en de bezoeksmodaliteiten opgenomen.

Spaans

Jos HALLEBEEK, Antoon VAN BOMMEL, Kees VAN ESCH. *Moderne Spaanse grammatica*. Tweede druk, eerste oplage. – Groningen/Houten, Wolters-Noordhoff, 2004, 24 x 17, 298 p., ISBN 90-01-13936-1, € 39,50.

Jos HALLEBEEK, Antoon VAN BOMMEL, Kees VAN ESCH. *Moderne Spaanse grammatica. Oefenboek*. Tweede druk, eerste oplage. – Ibid., 2004, 24 x 17, 171 p., ISBN 90-01-13937-X, € 26.

De tweede druk is in werkelijkheid een vermeerderde en bijgewerkte uitgave van de elf jaar geleden verschenen *Moderne Spaanse grammatica*.²⁵ Heel het werk door werden bijkomende alinea's en bondige preciseringen ingelast, die de efficiëntie van het boek nóg verhogen. Diverse formuleringen werden herschreven, verschoven, vervolledigd of verfijnd, met het oog op een grotere precisie. Voorts is er een nieuwe lay-out. De voorbeelden zijn nu op een lichtgekleurde achtergrond geplaatst; de overstap van theorie (in het Nederlands) naar toepassing valt meteen op.

De grammatica beschrijft het hedendaagse Europese Spaans en geeft de belangrijkste verschillen in het Amerikaanse taalgebruik aan. De aanpak is beschrijvend en contrastief, zodat de gebruikers alert worden voor systeemscheiding. Het voor het hoger onderwijs ontwikkelde leermiddel is, door zijn toegankelijkheid,²⁶ voor alle (opleidings-) niveaus²⁷ geschikt en zal andermaal zowel door studenten en cursisten als door autodidacten geapprecieerd worden.

Het *Oefenboek* en de *Sleutel* werden nu in één boekdeel uitgebracht. Het bevat zestien nieuwe opdrachten; in de bestaande oefeningen werden verschillende discrete wijzigingen doorgevoerd, bijv. explicatie van de context in functie van de beoogde grammaticale toepassing. De gemoderniseerde lay-out oogt, door de druk in één kleur, wat soberder dan die van de grammatica.

De gevarieerde oefeningen (p. 7-129; de "Sleutel" neemt de p. 130 e.v. in) hebben meestal betrekking op één of een beperkt aantal – in de marge aangegeven – paragrafen van de *Moderne Spaanse grammatica*. Alle hoofdstukken, op twee na, worden besloten door zinnen ter vertaling (Spaans-Nederlands en vice versa). Bij de meeste opdrachten wordt het moeilijke vocabulaire verklaard of aangereikt opdat de studerende zijn aandacht op de grammatica kan focussen.

²⁵ De eerste uitgave van de spraakkunst, waarvan de indeling in achtentwintig hoofdstukken en de nummering van de tweehonderd paragrafen behouden bleven (met uitzondering van de omwisseling van § 44 en 45), en het oefenboek werd besproken in *Romaneske*, 22ste jg., 1997, nr. 1, p. 67.

²⁶ De term doelt op de bevattelijke formuleringen en op het uitgebreide register (tweintig pagina's). – In de marges van de grammatica zijn verwijzingen naar andere paragrafen opgenomen opdat de gebruiker, zonder tijdrovend zoekwerk, alle relevante passages kan doornemen.

²⁷ De bibliografie (p. 278) vermeldt zesentwintig publicaties waarmee gevorderden (deelaspecten van) het geheel kunnen uitdiepen.

Gordana VRANIC. *Hablar por los codos. Frases para un español cotidiano*. Ilustradores: Alexandra Stojanovic y Dejan Bogdanovic. – Madrid, Edelsa, 2004, 24 x 17, 127 p., ISBN 84-7711-599-0, € 12,48.

Het ééntalige leermiddel is een mooie toepassing van het aloude principe *delectare et prodessse*. Leerlingen en studenten met minstens een basiskennis Spaans kunnen er op een prettige en efficiënte manier honderd vijfenzeventig zegswijzen en gezegden (p. 6 e.v.) alsook vijfenveertig spreekwoorden (p. 100 e.v.) mee leren.

De eerste kennismaking met het corpus verloopt prettig: elk item wordt op een grappige manier gevisualiseerd d.m.v. een tekening die er de letterlijke betekenis van uitbeeldt (*atar los perros con longanizas, besar el suelo, echar margaritas a los cerdos; desnudar a un santo para vestir a otro*). Iedere uitdrukking wordt verklaard en daarna toegepast in een voorbeeldzin of in een korte dialoog. Van de meeste zegswijzen wordt de oorsprong aangegeven en in veel gevallen reikt de auteur één of meer uitdrukkingen met dezelfde of een verwante betekenis aan. Die aanpak verhoogt het inzicht en vergemakkelijkt het memoriseren van de verzameling idioom.

De publicatie bevat gevarieerde oefeningen (op de zegswijzen: p. 83-99; op de spreekwoorden: p. 116-120) met correctiesleutel achter in het boek. Wie tijdens het maken van een oefening een antwoord niet meteen kent, kan dank zij de opgave van de vindplaats meteen de gevraagde formule opzoeken. Helemaal achteraan passeren alle zegswijzen en spreekwoorden nog eens de revue, met wat extra schrijfruimte waarin de student het equivalent in zijn eigen taal kan noteren.

Hablar por los codos kan bij om het even welk leermiddel en ook apart gebruikt worden. Gemotiveerde studenten en autodidacten zullen er beslist hun voordeel mee doen.

J.-P. VASSEUR. *Vocabulaire trilingue. Anglais - Espagnol - Français*. – Lambersart [Nord], Éditions Jean-Pierre Vasseur, 2003, 29,5 x 21, 80 p., ISBN 2-913305-03-2, € 8.

De auteur en tegelijk uitgever ontdekte een gat in de markt! Voor Franstaligen die tegelijk Engels en Spaans studeren, stelde hij een leermiddel samen waarmee ze de woordenschat van beide vreemde talen parallel kunnen assimileren. Het corpus is verdeeld in ongeveer honderd vijftig thematische hoofdstukken.²⁸ Ruim de helft ervan bevat idioom en courante woordverbindingen. Het gebruik van de voorzetsels komt vooral in de reeksen idioom aan de orde. De onregelmatige werkwoordsvervoeging van beide talen besluit het boek. De auteur duidt met afwijkende lettertypes de in Amerika gebruikte terminologie aan.

Lectuurnotitie. Hoewel de samensteller fonetische transcripties van de Engelse stamtijden (alle vormen) geeft, wordt de uitspraak van het Engelse vocabulaire nooit gepreciseerd. Vermoedelijk laat de presentatie van het lexicon in tweemaal drie kolommen te weinig ruimte over voor dergelijke aanwijzingen.

²⁸ Heel wat pagina's bevatten honderd tot ruim honderd twintig woorden voor elk van de drie talen (taaleigen niet meegerekend). De eerste en de laatste bladzijden bevatten minder vocabulaire maar meer idioom. Ik schat de zuivere woordenschat op ongeveer zesduizend termen voor elk van de drie talen, d.w.z. tussen vijftien en twintigduizend termen voor de drie talen samen.

Italiaans

Voulez-vous vraiment parler italien? – Lambersart (Nord), Éditions Jean-Pierre Vasseur, 2004, 23,5 x 15,5, 32 p., ISBN 2-913305-13-X, (livret + CD audio) € 12.

Het beknopte leermiddel Italiaans is op dezelfde manier opgebouwd als *Voulez-vous vraiment parler espagnol?*²⁹ Een minispraakkunst en tweeënzeventig thematisch geordende lijstjes woorden, uitdrukkingen en vaak gehoorde zinnestelsels (met Franse vertaling) bieden de reiziger de structuren en het kant-en-klare Italiaanse taalmateriaal waarmee hij zich in het gastland zal (moeten) beredderen. De ruim zeventig hoofdstukken zijn alle op de cd opgenomen, opdat de lerende ze vaak zou kunnen beluisteren en assimileren.

Hugo Sonnevile

Stéphane Bouquet, *Le mot frère*, Seyssel, Champ Vallon, 2005, 112 p., ISBN 2-87673-401-X, € 12.

Sous l'autobiographie, l'autobiographique : la poésie narrative de Stéphane Bouquet

À première vue, le travail poétique de Stéphane Bouquet oscille entre les deux pôles qui sont ceux de toute écriture vraiment contemporaine : d'une part le langage tel qu'il existe, plus exactement tel qu'il se trouve consigné dans les *monuments* que nous appelons dictionnaires ou grammaires ; d'autre part, le langage dont nous rêvons qu'il peut devenir un *document* des aspects les plus singuliers, pour ne pas dire les plus intimes de notre vie. Or, contrairement à beaucoup d'autres poètes, l'enjeu de cette écriture n'est pas la réinvention du langage, le remplacement d'un langage figé par un dire authentique. Stéphane Bouquet accepte en quelque sorte l'impossibilité d'aboutir à un langage privé, tout comme il n'arrête pas de se tourner vers ce que les formules usées ont encore à nous dire et à nous apprendre. Sa démarche ne consiste pas à jouer le neuf contre l'ancien, mais à établir comme un trait d'union entre deux états de la langue, à explorer la manière dont un sujet peut s'appropriier le langage, non pour le casser mais pour y inscrire le souffle d'un corps et d'un vécu à nuls autres pareils.

Ces deux états ou, plus exactement, ces deux régimes de la langue, le premier au passé et à la troisième personne, le second au présent et à la première personne, il n'est pas impossible de les nommer par exemple, avec Émile Benveniste, *histoire* et *discours* ou, de manière plus générale encore, *énoncé* et *énonciation*. Le premier représente la langue dont le sujet parlant s'est dans une certaine mesure dés(sen)gagé, où l'on a l'impression que le récit se raconte lui-même ; le second désigne en revanche la langue en action, investie par un sujet, pensée et pratiquée à partir d'un je-ici-maintenant. À partir de ce genre d'oppositions, on pourrait dire que la structure globale du recueil semble illustrer une trajectoire dont la poésie moderne nous a rendus familiers : la lente substitution du régime de l'énoncé par celui de l'énonciation, le glissement du récit au discours, le

²⁹ V. de bespreking in dit tijdschrift, 30ste jg., 2005, nr. 2, p. 48-49.